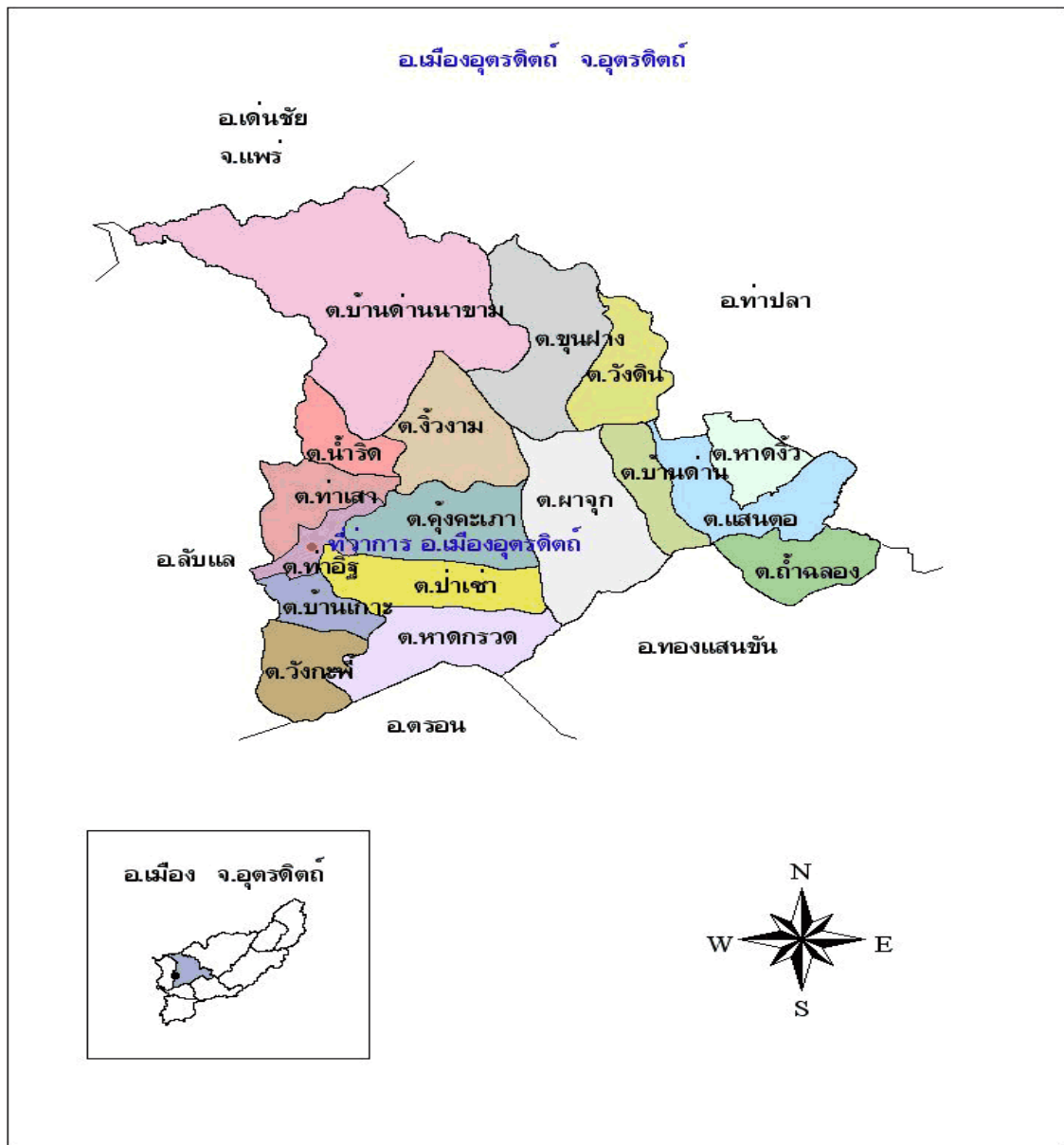

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

แผนที่อำเภอเมืองอุตรดิตถ์

๑ ข้อมูลด้านกายภาพ

๑.๑ ที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ตั้ง อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถไฟ ๔๖๕ กิโลเมตรและทางรถยนต์ ๔๙๑ กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๗๖๕.๔๗๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๔๗๘,๔๒๒ ไร่ สูงจากระดับน้ำทะเล ๖๒ เมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอท่าปลา และอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

๑.๒ สภาพพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ แบ่งได้เป็น ๓ ลักษณะ คือ

ที่ราบลุ่มแม่น้ำน่าน บริเวณสองฝั่งของแม่น้ำน่าน และลำน้ำสาขาที่ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำน่าน สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ค่อนข้างราบเรียบ

ที่ราบระหว่างหุบเขาและเชิงเขา เป็นบริเวณที่อยู่ต่อเนื่องจากที่ราบลุ่มแม่น้ำน่าน ด้านเหนือและด้านตะวันออกของอำเภอ เขตภูเขาและที่สูง คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๒๖ ของพื้นที่อำเภอ หรือประมาณ ๒๑๖,๕๕๖.๒๕ ไร่ ในบริเวณด้านเหนือและด้านตะวันออกของอำเภอ

เขตภูเขาและที่สูง อยู่ในบริเวณทางด้านเหนือ และทางตะวันออกของจังหวัด โดยเฉพาะเขตอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ (ประมาณ ๖๐% ของพื้นที่ทั้งหมด)

๑.๓ ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดอุตรดิตถ์ได้รับอิทธิพลจากกระแสลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และตะวันตกเฉียงใต้ มีความชื้น และความร้อนสูง ในฤดูร้อนอากาศจะร้อนจัด อุณหภูมิเฉลี่ย ๓๕ องศาเซลเซียส อากาศเย็นสบายในฤดูหนาวและมีฝนตกชุกในฤดูฝน ปริมาณน้ำฝนของจังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ช่วง ๙๕๗.๓ มิลลิเมตร ถึง ๑,๖๙๕.๙ มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตก ๙๙ วัน

๑.๔ ด้านการเมืองการปกครอง

อำเภอเมืองอุตรดิตถ์แบ่งพื้นที่เป็น ๑๗ ตำบล ๑๖๑ หมู่บ้าน ๒๘ ชุมชน คือ ตำบลท่าอิฐ ตำบลวังงาม ตำบลวังกะพี้ ตำบลหาดกรวด ตำบลขุนฝาง ตำบลวังดิน ตำบลบ้านด่านนาขาม ตำบลหาดจิว ตำบลป่าเช่า ตำบลแสนตอ ตำบลบ้านด่าน ตำบลถ้ำฉลอง ตำบลคู้ตะเกา ตำบลผาจุก ตำบลท่าเสา ตำบลน้ำริด ตำบลบ้านเกาะ ส่วนการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ สุขาภิบาลวังกะพี้ และสุขาภิบาลบ้านด่านนาขาม และองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน ๙ แห่ง

อำเภอเมืองอุตรดิตถ์มี ๑๗ ตำบล ๑๖๑ หมู่บ้าน ๒๘ ชุมชน ดังนี้

ตำบล	หมู่บ้าน
ต.จี่ว้งาม	๑๖
ต.หาดจี่ว	๑๐
ต.วังกะพี	๙
ต.ท่าอิฐ	๒๘ ชุมชน
ต.บ้านเกาะ	๑๐
ต.วังดิน	๑๐
ต.คู้งตะเภา	๘
ต.บ้านด่าน	๑๒
ต.ป่าเช่า	๘
ต.บ้านด่านนาขาม	๑๖
ต.ท่าเสา	๑๐
ต.ขุนฝาง	๗
ต.น้ำริด	๑๐
ต.หาดกรวด	๙
ต.แสนตอ	๘
ต.ถ้ำคลอง	๔
ต.ผาจุก	๑๔

ประชากร

จำนวนประชากรของจังหวัดทั้งสิ้น ๑๖๑,๐๕๓ คน ชาย ๗๘,๙๓๔ คน หญิง ๘๒,๑๑๙ คน เป็นอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุดคือ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ โดยมีความหนาแน่น ๒๑๐ คน/๑ ตร.กม

๑.๕ ด้านสังคมและวัฒนธรรม

๑) การแพทย์และอนามัยมีโรงพยาบาลของรัฐ โรงพยาบาลเอกชน สถานบริการสาธารณสุขชุมชน สถานีอนามัย ศูนย์โภชนาการเด็ก เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และส้วมราดน้ำมีครบทุกหลังคาเรือน

๒) การศึกษามีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โรงเรียนสังกัดอาชีวศึกษา และโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ๖ แห่ง ได้แก่

๑. โรงเรียนมัธยม ได้แก่ โรงเรียนอุตรดิตถ์ดรุณี โทร. ๐-๕๕๔๑-๑๑๐๕

โรงเรียนอุตรดิตถ์ โทร. ๐-๕๕๔๑-๑๑๐๔

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้าอุตรดิตถ์

โรงเรียนน้ำริดวิทยา

โรงเรียนแสนตอวิทยา

๒. มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ โทร. ๐-๕๕๔๑-๖๖๐๑-๓๑

๓) ศาสนา การนับถือศาสนาของประชาชน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ ๙๗ อื่นประมาณร้อยละ ๓ มีสถาบันทางศาสนาที่เป็นวัด ที่พักสงฆ์

๔) ภาษา เนื่องจากจังหวัดอุตรดิตถ์ตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ทำให้ภาษาพูด สำเนียง การพูดเหมือนคนไทยภาคเหนือ

๑.๖ ด้านเศรษฐกิจ

๑. อาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกรรม พาณิชและอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรม
๒. อาชีพเสริม ได้แก่ จัดตั้งกลุ่มแม่บ้านผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
๓. จำนวนธนาคารมี ๑๑ แห่ง ได้แก่
 ๑. ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) โทร. ๐-๕๕๔๑-๒๐๐๓
 ๒. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด โทร. ๐-๕๕๔๑-๑๓๕๗
 ๓. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) โทร. ๐-๕๕๔๔-๑๘๒๙-๓๕
 ๔. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) โทร. ๐-๕๕๔๑-๓๓๑๙
 ๕. ธนาคารกรุงไทย จำกัด โทร. ๐-๕๕๔๑-๓๘๖๐
 ๖. ธนาคารทหารไทย จำกัด โทร. ๐-๕๕๔๑-๑๖๕๕
 ๗. ธนาคารออมสิน สาขาอุดรดิตถ์ โทร. ๐-๕๕๔๑-๑๐๖๓
 ๘. ธนาคารออมสิน สาขาคลองโพ โทร. ๐-๕๕๔๑-๓๔๘๑
 ๙. ธนาคารกรุงไทย จำกัด (สาขาอุดรดิตถ์) โทร. ๐-๕๕๔๑-๑๒๒๕
 ๑๐. ธนาคารนครหลวง สาขาอุดรดิตถ์ โทร. -
 ๑๑. ธนาคาร ธ.ก.ส. โทร. -
๔. จำนวนห้างสรรพสินค้ามี ๒ แห่ง

๑.๗ ด้านธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

- (๑) ป่าไม้ มีในท้องที่ตำบลบ้านดำนนาขาม วังดิน หาดจั่ว แสนตอ บ้านด่าน ถ้ำลอง และตำบลผาจุ ได้แก่ ป่าไม้เบญจพรรณและป่าไม้ดงดิบ ชนิดของไม้ที่มีอยู่ในป่าได้แก่ไม้สัก ไม้กระยาเลย
- (๒) ทรัพยากรแร่ ได้แก่ แร่ดินขาว แร่ดินขาว มีในท้องที่ตำบลขุนผา วังดิน จ้างาม และผาจุ แร่ทลด์แร่โครไมท์ มีในท้องที่ตำบลหาดจั่ว บ้านด่าน แร่หินอ่อน มีในท้องที่ตำบลแสนตอ บ้านด่านนอกจากนี้ยังมีแร่เหล็ก แร่ทองแดง แร่ยิบซัม แร่ใยหิน ในเขตพื้นที่อีกด้วย
- (๓) ทรัพยากรดิน สภาพของดินในพื้นที่อำเภอดูตรดิตถ์ส่วนใหญ่เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชไร่และพืชทั่วไป ไม่เหมาะแก่การทำนา มีพื้นที่ส่วนน้อยที่เหมาะสมแก่การทำนา คือ ทางทิศใต้ของอำเภอดูตรดิตถ์
- (๔) ทรัพยากรน้ำ มีแม่น้ำน่านเป็นแหล่งน้ำที่ไหลมาจากจังหวัดน่านผ่านเขื่อนสิริกิติ์ อำเภอดูตรดิตถ์ ซึ่งใช้การผลิตกระแสไฟฟ้า แล้วไหลผ่านตำบลต่าง ๆ ของอำเภอดูตรดิตถ์ คือ ตำบลหาดจั่ว ตำบลแสนตอ ตำบลบ้านด่าน ตำบลผาจุ ตำบลจ้างาม ตำบลค้งตะเภา ตำบลป่าเช่า ตำบลบ้านเกาะ ตำบลหาดกรวด และตำบลวังกะพี้ ตำบลเหล่านี้น้ำสามารถนำมาใช้ในการเกษตรได้ตลอดปี จากโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าของการพลังงานแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- (๕) ภูเขา มีเขาพลึงเป็นภูเขาใหญ่ตั้งอยู่ในเขตท้องที่ตำบลบ้านดำนนาขาม และเขาขุนผา ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลขุนผา

๑.๘ โครงสร้างพื้นฐาน

- (๑) การคมนาคมรถไฟ มีทางรถไฟสายเหนือ กรุงเทพ - เชียงใหม่ ผ่านอำเภอดูตรดิตถ์หลายสถานี ได้แก่ สถานีวังกะพี้ สถานีศิลาอาสน์ สถานีท่าเสา สถานีน้ำริด สถานีบ้านดำนนาขาม และสถานีปางต้นผึ้ง ระยะทางยาว ๔๓ กิโลเมตร ส่วนถนน มีถนนติดต่อไปยังทุกอำเภอดูตรดิตถ์ และจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ สุโขทัยแพร่ พิษณุโลก และถนนที่เป็นทางหลวง จังหวัดชนบท สามารถใช้ติดต่อได้ทุกอำเภอ ทุกตำบล
- (๒) การสื่อสาร มีทั้งโทรศัพท์บริการ และโทรศัพท์สาธารณะ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข และที่ทำการไปรษณีย์อนุญาตให้ดำเนินงานแทน

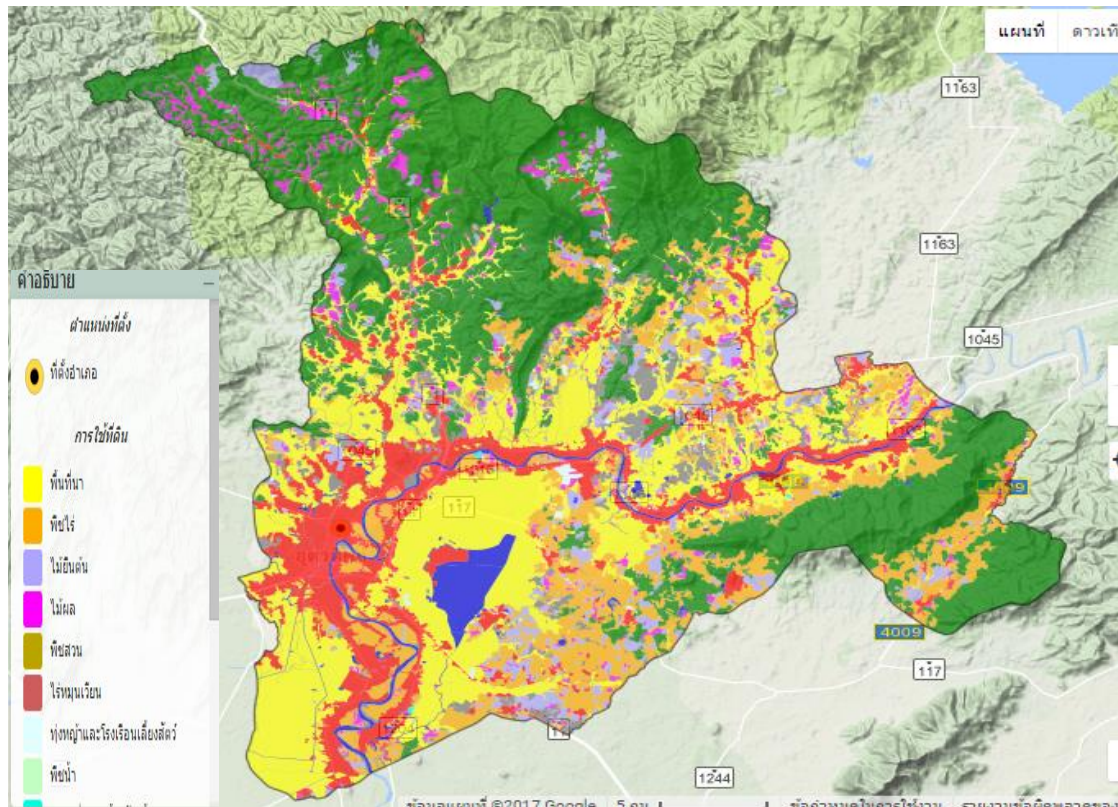
(๓) สาธารณูปโภค ไฟฟ้า มีสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอุดรดิตถ์ และการประปาส่วนทั้งภูมิภาค เทศบาล สุขาภิบาล และหมู่บ้าน

(๔) การบริการสาธารณะ มีศาลาประชาชน ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล ศาลากลางบ้าน หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย ลานฝึกซ้อมกีฬาประจำตำบล/หมู่บ้านและสถานที่เก็บกับผลผลิตการเกษตร เช่น ยุ้งฉาง ลานตาก ฯลฯ

๒. ข้อมูลด้านชีวภาพ

๒.๑ การใช้ที่ดิน

แผนที่การใช้ที่ดินในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์

(๒.๑.๑) อำเภอเมืองอุดรดิตถ์มีพื้นที่ทั้งหมด ๕๐๕,๕๑๔ ไร่ แบ่งเป็นประเภทการใช้ที่ดินได้ดังนี้

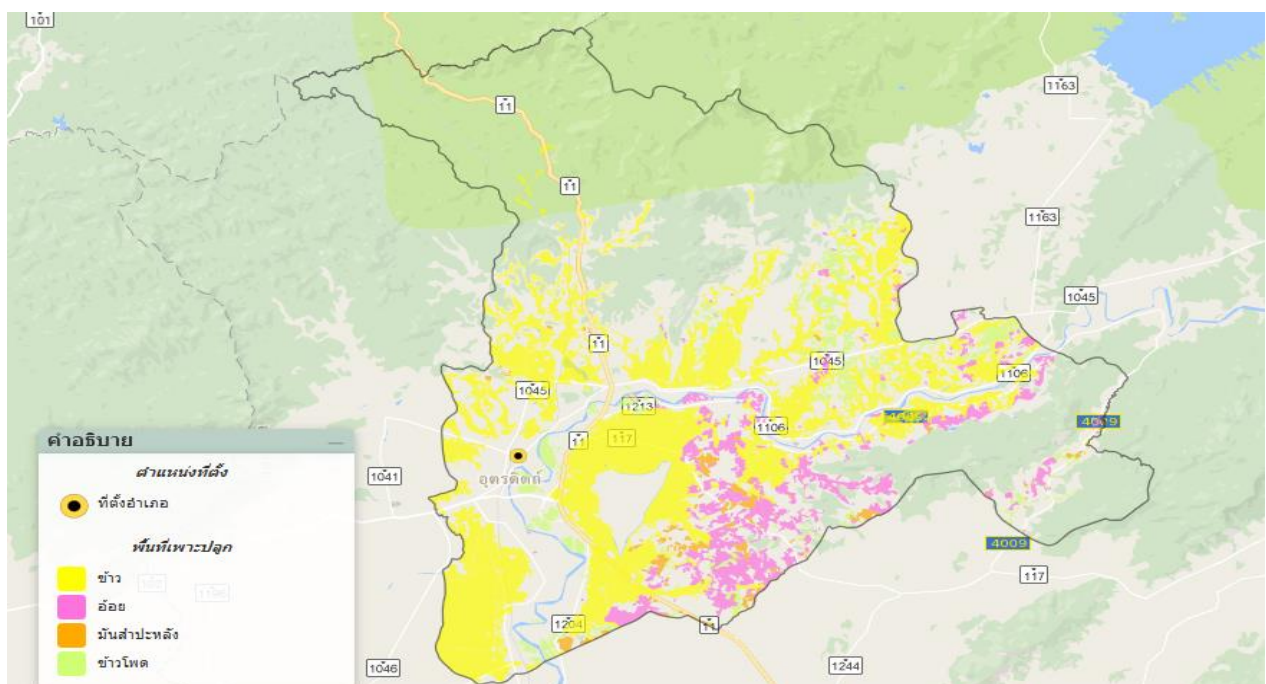
ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ป่า	๑๘๑,๕๖๘	๓๕.๙๑
นาข้าว	๑๒๓,๙๔๔	๒๔.๕๑
พืชไร่	๖๘,๖๕๙	๑๓.๕๘
สิ่งปลูกสร้าง	๕๘,๖๑๑	๑๑.๕๙
ไม้ยืนต้น	๒๒,๘๐๖	๔.๕๑
ไม้ผล	๑๗,๕๑๒	๓.๔๖
เปิดเตล็ด	๑๕,๙๖๕	๓.๑๕
น้ำ	๑๓,๗๑๘	๒.๗๑
เลี้ยงสัตว์	๑,๗๑๕	๐.๓๓
พืชสวน	๔๒๑	๐.๐๘
ไร่มวนเวียน	๒๓๔	๐.๐๔
สัตว์น้ำ	๒๐๙	๐.๐๔
พื้นที่ลุ่ม	๗๗	๐.๐๑
เกษตรผสมผสาน	๗๔	๐.๐๑

แหล่งข้อมูลข้อมูลการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (๒๕๕๘ - ๒๕๕๙)

๒.๒ ข้อมูลด้านชีวภาพ

อำเภอเมืองมีครัวเรือน เกษตรกร ๑๒,๗๕๕ ครัวเรือน มีพื้นที่ถือครองในการเกษตรจำนวน ๑๔,๗๔๘ ไร่ แยกการถือครองเป็นเจ้าของ ๘,๙๘๓ ไร่ เป็นพื้นที่ให้เช่า ๕,๗๖๕ ไร่ แยกเป็นพื้นที่ปลูกดังนี้

แผนที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจอำเภอเมือง

พื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ อ.เมืองอุดรดิตถ์: รวมพื้นที่ ๑๖๒,๒๓๓ ไร่

*ค่าตัวเลขได้มาจากการคำนวณด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ข้าว	๑๑๓,๘๔๖	๗๐.๑๗
อ้อย	๒๓,๕๘๘	๑๔.๕๓
ข้าวโพด	๑๘,๖๘๙	๑๑.๕๑
มันสำปะหลัง	๔,๗๒๕	๒.๙๑
ยางพารา	๑,๑๑๒	๐.๖๘
ทุเรียน เงาะ มังคุด	๒๗๔	๐.๑๖
รวม	๑๖๒,๒๓๓	

แหล่งข้อมูล*พื้นที่ปลูกนอกเขตป่าตามกฎหมาย ข้อมูลการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (๒๕๕๗)

๒.๓ ระบบการผลิตพืช

เกษตรกรอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ประกอบอาชีพด้านการเกษตร เช่น การทำนา นาปี นาปรัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง แยกตามฤดูปลูกดังนี้

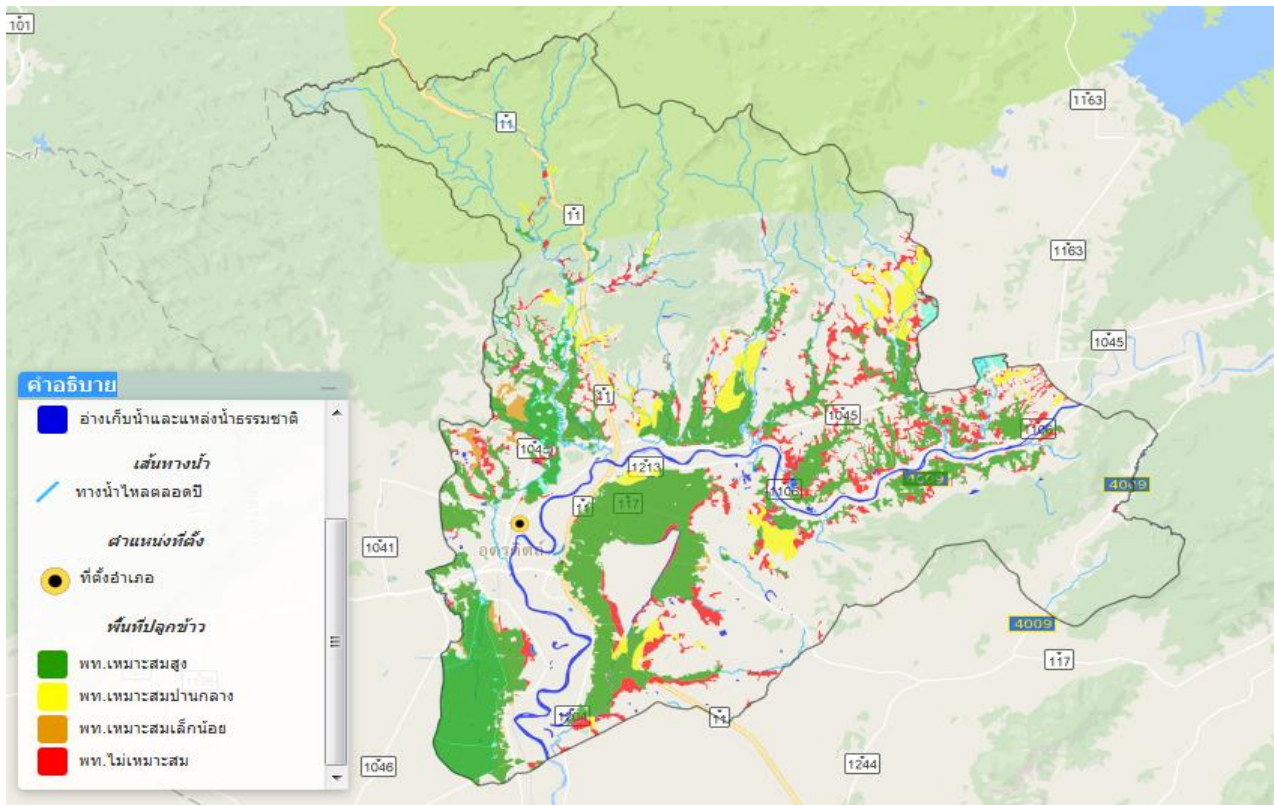
ปฏิทินการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอเมือง

ที่	กิจกรรม	เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๑	ข้าวนาปี						←							→
๒	ข้าวนาปรัง		←			→		←			→		←	
๓	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์						←			→		←		
๔	ข้าวโพดหวาน					←				→		←		
๕	อ้อยโรงงาน		←											→
๖	พืชผัก		←											→
๗	ปศุสัตว์		←											→
๘	ประมง		←											→

๒.๔ ระบบการผลิตพืชของอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ มี ๖ ระบบคือ

๑. ข้าวนาปีปลูกระหว่างเดือน ก.ค. – ธ.ค.
๒. ข้าวนาปรังปลูกระหว่างเดือน ม.ค. – พ.ค.
๓. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ฤดูฝน) ปลูกระหว่างเดือน เม.ย. – ส.ค.
๔. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ฤดูแล้ง) ปลูกระหว่างเดือน พ.ย. – ม.ค.
๕. อ้อยโรงงานปลูกระหว่างเดือน พ.ย. – ธ.ค.
๖. มันสำปะหลังปลูกระหว่างเดือน มี.ค. – พ.ค.

แผนที่ชั้นความเหมาะสมของที่ดินที่เหมาะสมต่อการปลูกข้าวของอำเภอเมืองอุดรดิตถ์

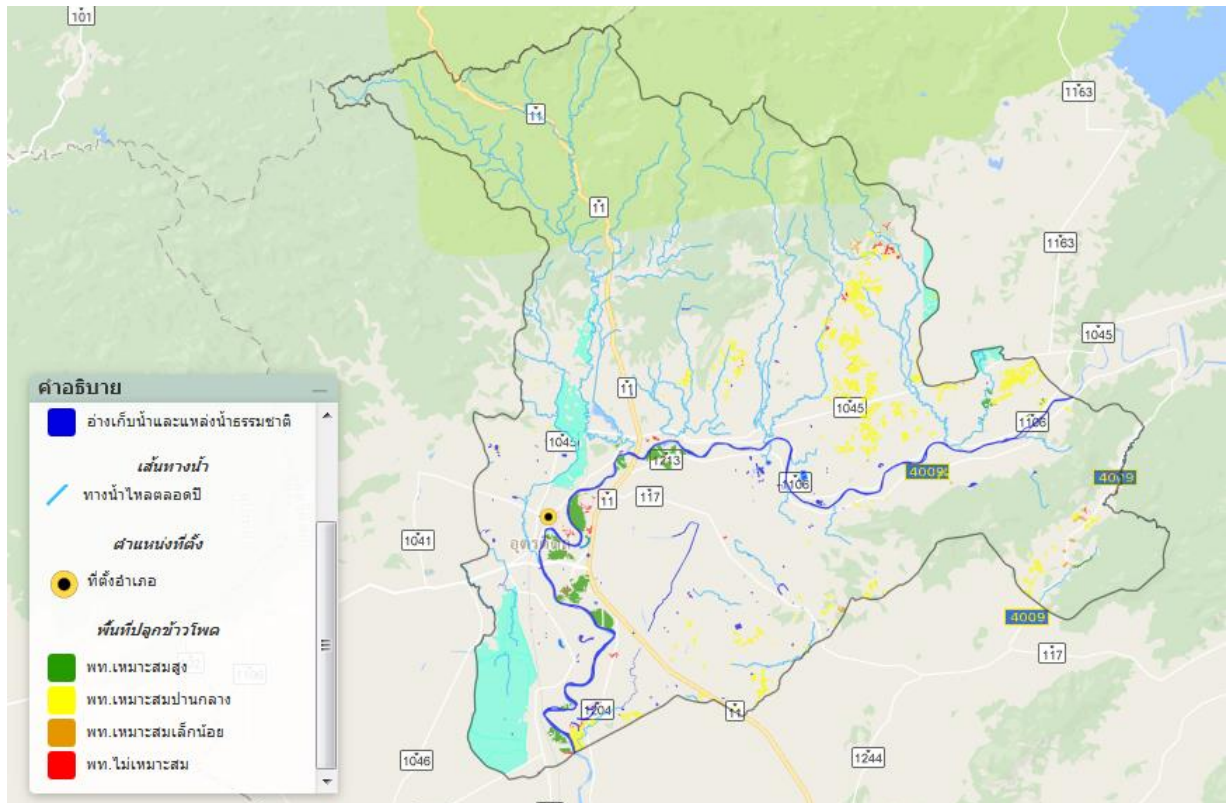

พื้นที่นาข้าวในชั้นความเหมาะสมต่างๆอำเภอเมืองอุดรดิตถ์มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๑๓,๘๔๖ ไร่ แบ่งเป็นดังนี้

๑. พื้นที่นาข้าวในชั้นความเหมาะสมสูง มีพื้นที่จำนวน ๗๘,๕๐๕ คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๙๕
๒. พื้นที่นาข้าวในชั้นความเหมาะสมปานกลาง มีพื้นที่จำนวน ๑๒,๙๖๘ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๓๙
๓. พื้นที่นาข้าวในชั้นความเหมาะสมเล็กน้อยมีพื้นที่จำนวน ๑,๙๒๖ คิดเป็นร้อยละ ๑.๖๙
๔. พื้นที่นาข้าวไม่เหมาะสม มีพื้นที่จำนวน ๒๐,๔๔๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๙๕

แหล่งข้อมูล*พื้นที่ปลูกนอกเขตป่าตามกฎหมาย ข้อมูลการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (๒๕๕๗)

แผนที่ชั้นความเหมาะสมของที่ดินที่เหมาะสมต่อการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของอำเภอเมืองอุดรดิตถ์

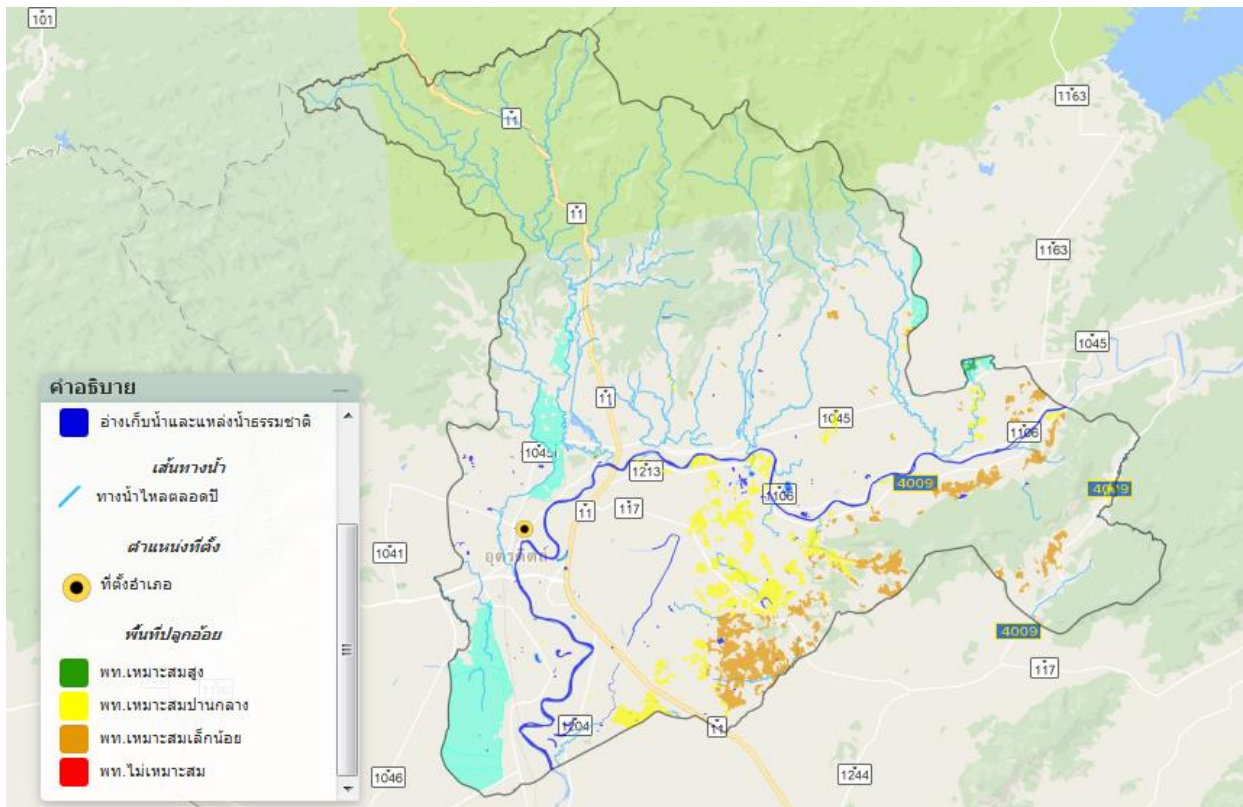

พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในชั้นความเหมาะสมต่างๆอำเภอเมืองอุดรดิตถ์มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๘,๖๘๙ไร่ แบ่งเป็นดังนี้

๑. พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในชั้นความเหมาะสมสูง มีพื้นที่จำนวน ๔,๖๖๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๙๓
๒. พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในชั้นความเหมาะสมปานกลาง มีพื้นที่จำนวน ๑๒,๒๓๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๔๗
๓. พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในชั้นความเหมาะสมเล็กน้อยมีพื้นที่จำนวน ๗๖๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔.๐๗
๔. พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ไม่เหมาะสม มีพื้นที่จำนวน ๑,๐๓๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕.๕๒

แหล่งข้อมูล*พื้นที่ปลูกนอกเขตป่าตามกฎหมาย ข้อมูลการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (๒๕๕๗)

แผนที่ชั้นความเหมาะสมของที่ดินที่เหมาะสมต่อการปลูกอ้อยของอำเภอเมืองอุดรดิตถ์

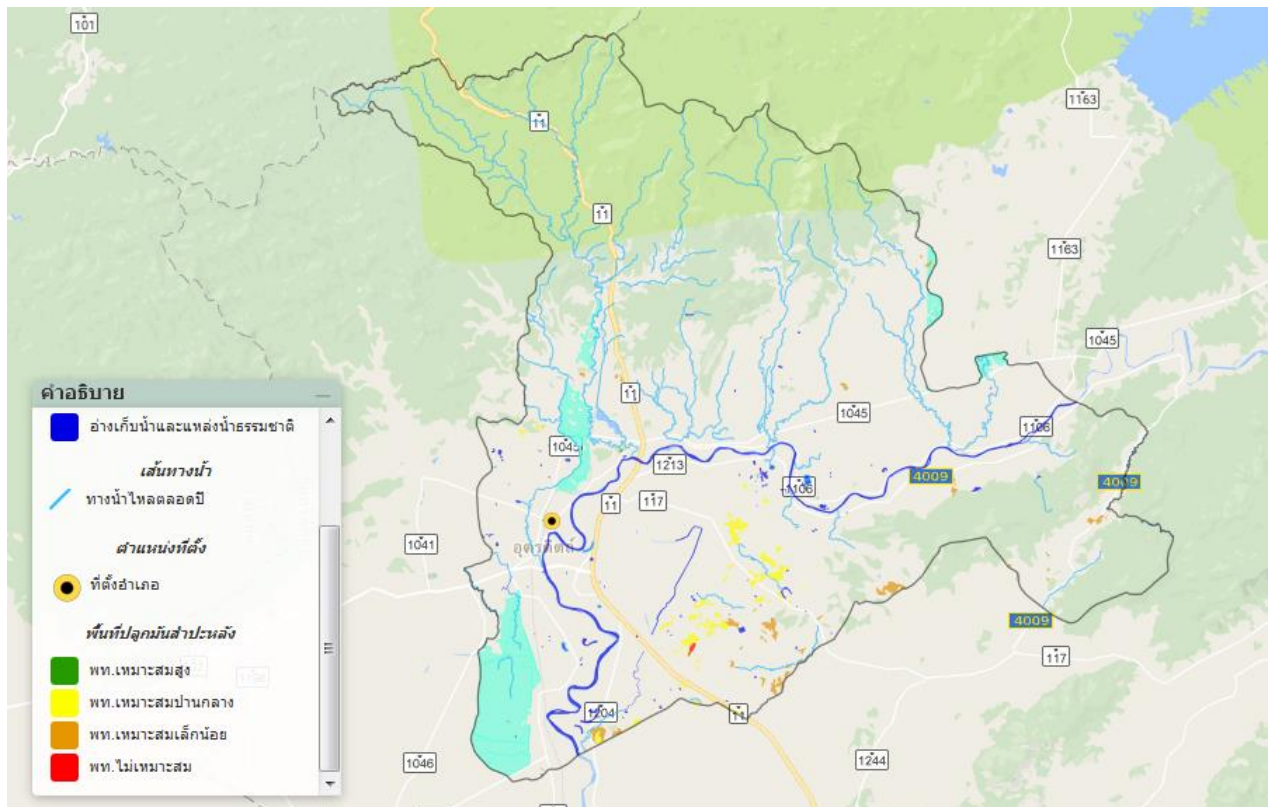

พื้นที่ปลูกอ้อยในชั้นความเหมาะสมต่างๆอำเภอเมืองอุดรดิตถ์มีพื้นที่ทั้งหมด ๒๓,๕๘๘ ไร่ แบ่งเป็นดังนี้

๑. พื้นที่ปลูกอ้อยในชั้นความเหมาะสมสูง มีพื้นที่จำนวน ๑๔๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๑
๒. พื้นที่ปลูกอ้อยในชั้นความเหมาะสมปานกลาง มีพื้นที่จำนวน ๑๑๘๐๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๖
๓. พื้นที่ปลูกอ้อยในชั้นความเหมาะสมเล็กน้อยมีพื้นที่จำนวน ๑๑๖๒๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๒๘
๔. พื้นที่ปลูกอ้อย ไม่เหมาะสม มีพื้นที่จำนวน ๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๓

แหล่งข้อมูล*พื้นที่ปลูกนอกเขตป่าตามกฎหมาย ข้อมูลการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (๒๕๕๗)

แผนที่ชั้นความเหมาะสมของที่ดินที่เหมาะสมต่อการปลูกมันสำปะหลังของอำเภอเมืองอุดรดิตถ์

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในชั้นความเหมาะสมต่างๆอำเภอเมืองอุดรดิตถ์มีพื้นที่ทั้งหมด ๔,๗๒๕ ไร่ แบ่งเป็นดังนี้

๑. พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในชั้นความเหมาะสมปานกลาง มีพื้นที่จำนวน ๒,๘๑๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๖๓
๒. พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในชั้นความเหมาะสมเล็กน้อยมีพื้นที่จำนวน ๑,๘๓๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๘๓
๓. พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ไม่เหมาะสม มีพื้นที่จำนวน ๗๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๒

แหล่งข้อมูล*พื้นที่ปลูกนอกเขตป่าตามกฎหมาย ข้อมูลการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (๒๕๕๗)

๒.๓ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๒.๓.๑ ขนาดการถือครองที่ดินการเกษตรอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ เป็นดังนี้

ข้อมูลครัวเรือนเกษตรกรและการถือครองพื้นที่การเกษตร การเพาะปลูกพืช

อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	นาข้าว	พืชไร่	ไม้ยืนต้น	ไม้ผล	พืชสวน	ป่า	สิ่งปลูกสร้าง	น้ำ	เบ็ดเตล็ด	สัตว์น้ำ	เกษตรผสมผสาน	เลี้ยงสัตว์	จำนวนเกษตรกร
	(ไร่)	(ไร่)	(ไร่)	(ไร่)	(ไร่)	(ไร่)	(ไร่)	(ไร่)	(ไร่)	(ไร่)	(ไร่)	(ไร่)	(ไร่)	(ราย)
บ้านดำนานาขาม	๑๑๓,๗๑๘	๙,๑๓๖	๒,๐๓๕	๓,๗๑๓	๙,๑๒๑	-	๘๕,๓๐๗	๓,๗๐๒	๕๕๑	๑๕๓	-	-	-	๒,๒๓๒
ผาจุก	๔๗,๗๔๙	๑๒,๐๒๐	๑๐,๕๔๗	๓,๘๐๘	๘๗๗	-	๑๐,๐๐๗	๔,๙๙๑	๑,๑๒๔	๔,๓๓๘	๓๗	-	-	๘๓๔
ขุนผาง	๔๒,๗๘๓	๔,๐๗๑	๓,๕๕๓	๒,๐๑๗	๑,๔๔๑	-	๒๘,๔๕๒	๑,๔๗๕	๑๙๗	๑,๕๗๗	-	-	-	๕๖๒
คู้ตะเภา	๓๑,๙๐๙	๑๕,๔๘๓	๖,๕๐๓	๑,๐๘๗	-	-	๖๙๑	๕,๓๑๔	๒,๑๓๙	๑๙๐	๕๐๒	-	-	๑,๑๑๖
หาดกรวด	๓๑,๖๙๔	๙,๒๐๐	๑๑,๖๕๔	๓,๓๗๔	๗๖๘	-	๓๕๑	๓,๖๒๐	๙๘๙	๑,๗๓๘	-	-	-	๖๖๗
จี้วังาม	๓๐,๗๐๘	๑๐,๔๐๐	๒,๗๐๘	-	๙๕๑	-	๑๐,๗๓๙	๓,๗๔๑	๕๘๔	๑,๕๘๕	-	-	-	๖๔๙
แสนตอ	๒๙,๔๔๑	๔,๗๔๒	๕,๓๙๑	๖๕๘	๒๔๐	-	๑๕,๘๕๕	๑,๘๖๗	-	๖๘๘	-	-	-	๓๙๓
ป่าเช่า	๒๖,๓๔๐	๗,๗๕๒	๖,๒๓๔	๑,๓๒๑	๓๕๒	-	๖๓๓	๔,๒๑๙	๔,๘๖๘	๙๖๑	-	-	-	๖๓๑
วังดิน	๒๒,๔๕๓	๗,๘๑๕	๓,๘๖๘	๒,๒๗๘	๑,๑๔๘	-	๔,๖๖๙	๑,๖๑๙	-	๑,๐๕๖	-	-	-	๘๑๓
ถ้ำนวลอง	๒๐,๗๐๗	-	๕,๐๕๕	๘๕๗	๑๔๙	-	๑๔,๖๔๖	-	-	-	-	-	-	๒๙๗
วังกะพี	๑๙,๗๗๐	๑๓,๗๓๘	๑,๐๓๕	๓๒๐	-	-	-	๓,๙๘๖	๖๘๒	-	-	๙	-	๑,๐๖๒
ท่าเสา	๑๙,๒๑๗	๖,๗๕๒	-	-	๓,๐๔๙	๑๔๖	๙๓๓	๖,๔๑๖	๓๙๒	๑,๕๓๙	-	-	-	๓๐๖
บ้านดำน	๑๕,๐๘๐	๕,๓๔๑	๒,๑๔๕	๕๔๐	๒๘๓	-	๓,๙๔๑	๒,๐๗๐	-	๗๖๐	-	-	-	๕๙๘
หาดจั่ว	๑๕,๐๐๙	๔,๒๕๕	๔,๓๙๒	๗๐๑	๖๙๐	-	๒,๒๖๗	๒,๒๑๙	๔๐๓	-	-	-	๘๒	๖๖๗
น้ำริด	๑๓,๙๖๕	๗,๓๙๓	-	๓๑๘	๔๒๙	-	๓,๐๗๘	๑,๙๒๓	๑๙๘	๖๒๖	-	-	-	๑,๒๓๗
บ้านเกาะ	๑๑,๒๕๑	๔,๖๖๕	๑,๕๘๗	๗๕	-	-	-	๔,๓๔๑	๕๘๓	-	-	-	-	๔๓๘
ท่าอิฐ	๘,๘๙๙	๑,๑๑๖	๖๙๕	-	-	-	-	๖,๖๘๔	๔๐๔	-	-	-	-	๑๓๕
รวม	๕๐๐,๖๙๓	๑๒๓,๘๖๙	๖๗,๔๐๒	๒๑,๐๖๗	๑๙,๔๙๘	๑๔๖	๑๘๑,๕๖๙	๕๘,๑๘๗	๑๓,๑๑๔	๑๕,๒๑๑	๕๓๙	๙	๘๒	๑๒,๖๓๗

๒.๓.๒ ข้อมูลพื้นฐานครัวเรือนเกษตร

อำเภอเมืองอุดรดิตถ์มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ๑๒,๗๕๕ ครัวเรือน (ตามทะเบียนบ้าน) โดยจำแนกช่วงอายุได้ดังนี้

๑. ช่วงอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป มี ๒,๒๒๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๔๒ ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด
 ๒. ช่วงอายุ ๕๖ - ๖๕ ปี มี ๓,๕๑๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๕๕ ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด
 ๓. ช่วงอายุ ๔๖ - ๕๕ ปี มี ๓,๙๒๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๗๖ ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด
 ๔. ช่วงอายุ ๓๖ - ๔๕ ปี มี ๒,๕๔๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๙๘ ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด
 ๕. ช่วงอายุ ๒๖ - ๓๕ ปี มี ๔๙๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๔ ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด
 ๖. ช่วงอายุ ๑๘ - ๒๕ ปี มี ๕๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๔๕ ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด
- เกษตรกร ๑๐,๙๙๒ ครัวเรือน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

๒.๓.๓ สมาชิกครัวเรือนและการเป็นสมาชิกองค์กร ประกอบด้วย

- ครัวเรือนเกษตรกร ๑๒,๗๕๕ ครัวเรือน
- สมาชิกในครัวเรือน ๒๙,๐๗๙ คน
- โดยเฉลี่ย ๑ ครัวเรือน จะมีสมาชิก ๒.๒๘ คน

การเป็นสมาชิกองค์กร

สมาชิกองค์กร	ครัวเรือน
สหกรณ์ภาคการเกษตร	๓,๒๔๔
สหกรณ์นอกภาคการเกษตร	๑๑๓
กลุ่มเกษตรกร	๔๕๑
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	๒๙
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๔๒
กลุ่มยุวเกษตรกร	๖
วิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน	๔๔
สมาคม/สหพันธ์	๑๑๑
อาสาสมัครเกษตร	๑๐
กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน	๑๕๖
อ.ก.ส.	๕,๓๖๑
อื่นๆ	๕,๔๑๑

๒.๓.๔. การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร

ครัวเรือน	พื้นที่ถือครอง (ไร่)	พื้นที่ถือครองเฉลี่ย (ไร่/ครัวเรือน)
๘,๖๓๑	๑๐๘,๑๔๗.๐๐	๙.๓๓

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	เนื้อที่ (ไร่)
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๖,๖๔๗	๕๘,๔๕๒.๐๐
เช่า	๓,๕๓๔	๔๐,๘๗๐.๐๐
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๑,๔๑๕	๘,๘๒๕.๐๐
รวม **	๘,๖๙๖	๑๐๘,๑๔๗.๐๐

ประเภทการเช่า

ประเภทการเช่า (ครัวเรือน)			
รวม	เช่ามีสัญญา	เช่าไม่มีสัญญา	ไม่ระบุ
๓,๕๓๔	๑,๔๘๐	๒,๐๕๔	๐

ประเภทเอกสารสิทธิ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

รวม	ประเภทเอกสารสิทธิ			
	โฉนด/น.ส. ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	เอกสารสิทธิ อื่นๆ
๖,๖๔๗	๕,๕๕๐	๘๒๓	๓๐	๑,๑๒๓

๒.๓.๕. รายได้ หนี้สิน ของครัวเรือน

รายได้ครัวเรือน*	ครัวเรือน	เฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/ปี)
เกษตรกรที่มีรายได้ในภาคการเกษตร	๕,๖๗๒	๑๐๓,๗๕๗.๓๐
เกษตรกรที่มีรายได้นอกภาคการเกษตร	๑๐	๑๑๐,๕๐๐.๐๐

ช่วงรายได้ในภาคการเกษตร

ช่วงรายได้ (บาท)	ครัวเรือน	ร้อยละ
น้อยกว่า ๖๐,๐๐๐ บาท	๓,๑๕๗	๕๕.๖๖
๖๐,๐๐๐ - ๑๑๙,๙๙๙ บาท	๑,๒๐๐	๒๑.๑๖
๑๒๐,๐๐๐ - ๑๗๙,๙๙๙ บาท	๔๙๓	๘.๖๙
๑๘๐,๐๐๐ - ๒๓๙,๙๙๙ บาท	๖๙๐	๑๒.๑๗
๒๔๐,๐๐๐ - ๒๙๙,๙๙๙ บาท	๑๐๒	๑.๘๐
ตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป	๓๐	๐.๕๓
รวม	๕,๖๗๒	๑๐๐.๐๐

๒.๓.๖ เครื่องจักรกลการเกษตร

แทรกเตอร์

แทรกเตอร์	ครัวเรือน	ร้อยละ
แทรกเตอร์ของตนเอง	๒๕๑	๙.๔๐
จ้าง/เช่า	๑,๙๔๗	๗๒.๙๕
ใช้เครื่องมืออื่นหรือแรงงานทดแทน	๔๗๑	๑๗.๖๕

เครื่องปลูกที่ใช้เครื่องยนต์

เครื่องปลูกที่ใช้เครื่องยนต์	ครัวเรือน	ร้อยละ
เครื่องปลูกที่ใช้เครื่องยนต์ของตนเอง	๓๑	๑.๑๖
จ้าง/เช่า	๗๖๐	๒๘.๔๖
ใช้เครื่องมืออื่นหรือแรงงานทดแทน	๑,๘๗๙	๗๐.๓๗

เครื่องเก็บเกี่ยวที่ใช้เครื่องยนต์

เครื่องเก็บเกี่ยวที่ใช้เครื่องยนต์	ครัวเรือน	ร้อยละ
เครื่องเก็บเกี่ยวที่ใช้เครื่องยนต์ของตนเอง	๒๒	๐.๘๓
จ้าง/เช่า	๑,๘๓๔	๖๘.๘๒
ใช้เครื่องมืออื่นหรือแรงงานทดแทน	๘๐๙	๓๐.๓๖

๒.๓.๗ แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	ครัวเรือน	ร้อยละ
แหล่งน้ำของตนเอง	๓๘๒	๒๑.๑๓
บ่อน้ำตื้น	๑๕๖	๓๙.๖๙
บ่อน้ำบาดาล	๙๖	๒๔.๔๓
สระน้ำ	๑๔๑	๓๕.๘๘
แหล่งน้ำสาธารณะ	๑,๔๒๖	๗๘.๘๗
บ่อน้ำบาดาล	๑	๐.๐๗
หนอง/สระ	๒๐๖	๑๓.๕๑
คลองชลประทาน	๕๘๐	๓๘.๐๓
แม่น้ำ	๗๓๘	๔๘.๓๙

๒.๓.๘ ต้นทุนการผลิตพืชเศรษฐกิจสำคัญ

ต้นทุนการผลิตข้าวนาปี – นาปรัง
อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

รายการ	นาปี (บาท/ไร่)	นาปรัง (บาท/ไร่)	หมายเหตุ
ค่าไถเตรียมดิน	๖๐๐	๖๐๐	
ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว	๕๗๕	๕๗๕	ไร่ละ ๒๕ กก.ๆละ ๒๓ บาท
ค่าหว่านข้าว	๘๐	๘๐	
ค่าปุ๋ยเคมี	๘๕๐	๘๕๐	-๔๖-๐-๐ ,ไร่ละ ๒๕ กก.ๆ ละ ๑๖ บาท -๑๖-๒๐-๐ ,ไร่ละ ๒๕ กก.ๆ ละ ๑๘ บาท
ค่าใส่ปุ๋ยเคมี	๑๖๐	๑๖๐	๒ ครั้งละ ๘๐ บาท/ไร่
ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช(คุม/ฆ่าหญ้า)	๒๐๐	๒๐๐	
ค่าฉีดพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช(คุม/ฆ่าหญ้า)	๒๐๐	๒๐๐	๒ ครั้งละ ๑๐๐ บาท/ไร่
ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช	๑๘๘	๑๘๘	
ค่าฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช	๒๐๐	๒๐๐	๒ ครั้งละ ๑๐๐ บาท/ไร่
ค่ารถเกี่ยวนา	๕๐๐	๕๐๐	
ค่าขนส่ง	๒๔๐	๒๔๐	๐.๓๐บาท/กก.
ค่าน้ำ	๑๐๐	๒๕๐	
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (ระบุ) ๑.....ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่น..... ๒.....	๑๐๐	๑๐๐	
รวมค่าใช้จ่าย	๓,๙๙๓	๔,๑๔๓	
รายการ	นาปี (บาท/ไร่)	นาปรัง (บาท/ไร่)	หมายเหตุ
ผลผลิต/ไร่ (กก.)	๖๓๕	๖๙๒	ผลผลิตเฉลี่ยจากการขึ้นทะเบียน ทพ ศ. นาปี ๒๕๕๖/๕๗ และนาปรัง ปี ๒๕๕๕/๕๖
ราคาขาย/กก.	๑๒	๑๑	ราคาข้าว จากการเข้าร่วมโครงการของรัฐบาล ปี ๒๕๕๕/๕๖ และ ๒๕๕๖/๕๗
รายได้ยังไม่หักค่าใช้จ่าย/ไร่	๗,๖๒๐	๗,๖๑๒	กรณีเช่าที่นา อัตราค่าเช่าไร่ละ ๕๐๐ บาท/ฤดูกาล
สรุปรายได้ / ไร่ / ปี	๓,๖๒๗	๓,๔๖๙	
รวมรายได้สุทธิ/ปี /ไร่ (นาปี +นาปรัง)	๗,๐๙๖		

ต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ที่	รายการข้อมูล	หน่วย (บาท /ไร่)
๑	ค่าเตรียมดิน	๕๐๐
๒	ค่าปลูก (ใช้แรงงานปลูก)	๒๐๐
๓	ค่าพันธุ์ ๓ กก. / ไร่	๓๖๐
๔	ค่าปุ๋ย	
	- สูตร ๑๕ - ๑๕ - ๑๕ จำนวน ๒๕ กก./ไร่ รวมเป็นเงิน	๖๗๐
	- สูตร ๔๖ - ๐ - ๐ จำนวน ๒๐ กก./ไร่ รวมเป็นเงิน	๕๐๐
	- ค่าจ้างหว่าน/ใส่ปุ๋ย	๑๕๐
๕	ค่าสารเคมีคุมวัชพืช	
	- ค่าสารเคมี	๙๐
	- ค่าจ้างฉีด/พ่นสารเคมี	๕๐
๖	ค่าสารเคมีกำจัดโรคและแมลง	
	- ค่าสารเคมี	-
	- ค่าจ้างฉีด/พ่นสารเคมี	-
๗	ค่าเก็บเกี่ยว	
	- ค่าแรงงานเก็บเกี่ยว	๖๐๐
๘	ค่าขนย้ายผลผลิต	๑๕๐
๙	ค่าเช่าที่ดิน	๕๐๐
๑๐	อื่น ๆ (ค่าดอกเบี้ย , เรื่องอุปกรณ์ ฯลฯ)	
	รวม	๓,๗๗๐
	ผลผลิตเฉลี่ย ๑,๐๐๐ กก. / ไร่	

ต้นทุนการผลิต ยางพารา

ที่	รายการข้อมูล	ต้นทุนการผลิต (บาท/ไร่)	หมายเหตุ
๑	ค่าใช้จ่ายในการเตรียมแปลง	๕๐๐	
๒	ค่าพันธุ์	๑,๕๐๐	
๓	ค่าจ้างแรงงาน		
	- ค่าดูแลรักษา	๕๐๐	
	- ค่าเก็บเกี่ยว	๕๐๐	
๔	ค่าปัจจัยการผลิตอื่นๆ		
	- ค่าปุ๋ย	๑,๐๐๐	
	- ค่าสารเคมี	๓๐๐	
	- ปัจจัยอื่นๆ	๑,๐๐๐	
	รวมต้นทุนทั้งหมด (บาท)	๕,๓๐๐	
	ผลผลิต (กก./ไร่)	๓๐๐	

เทคโนโลยีการผลิต (การใส่ปุ๋ย, สารเคมี)

๑. ส่งเสริมการใช้ข้าวพันธุ์ดี
๒. ส่งเสริมการลดการใช้สารเคมี แนะนำการทำปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำชีวภาพ ปุ๋ยหมัก เพื่อลดต้นทุนและฟื้นฟูสภาพแวดล้อม
๓. ส่งเสริมการผลิตสารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี
๔. ส่งเสริมการปลูกพืชให้มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต
๕. ส่งเสริมการปลูกพืชอายุสั้น ที่ใช้น้ำน้อย
๖. ถ่ายทอดเทคโนโลยี การผลิตพืชที่เหมาะสม
๗. ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

ลักษณะการผลิตพืช

ข้าวนาปี

พันธุ์ที่ใช้ สุพรรณบุรี ๖๐, สุพรรณบุรี ๙๐, พิษณุโลก ๒, ชัยนาท ๑, ปทุมธานี ๑, ขาวดอกมะลิ

๑๐๕

การเตรียมดิน มี.ย - ก.ค

การปลูกนาหว่าน

การดูแลรักษา

ใส่ปุ๋ย ๑๖-๒๐-๐ ข้าวอายุ ๒๕-๓๐ วัน

ใส่ปุ๋ย ๔๖-๐-๐ ช่วงข้าวตั้งท้อง

การป้องกันกำจัดศัตรูพืช

- ใช้สารชีวภัณฑ์ เชื้อราบีวเวอร์เรีย ป้องกันกำจัดเพี้ยกระโดดสีน้ำตาล
- ใช้เชื้อรา ไตรโคเดอร์มา ป้องกันกำจัดโรครากเน่าโคนเน่าในพืชผักและยาสูบ
- ใช้เชื้อ แบคทีเรีย บีที ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช
- ใช้สารเคมี เมื่อมีการระบาดของโรคและแมลงอย่างรุนแรง

การเก็บเกี่ยว

- เก็บเกี่ยวโดยใช้รถเกี่ยวขนาดช่วงเดือน ต.ค - พ.ย
- ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ๘๐๐-๑,๐๐๐ กิโลกรัม
- การจำหน่ายผลผลิต จำหน่ายให้กับโรงสี

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ฤดูฝน)

พื้นที่การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ มีทั้งพื้นที่ลุ่มและดอน

พันธุ์ที่ใช้ คาร์กิลล์ ๙๑๙ , ๗๑๗, ๘๘๘

การเตรียมดิน มี.ค - พ.ค

การปลูก พ.ค - มี.ย

การดูแลรักษา ปุ๋ย ๑๖-๒๐-๐ , ๑๕-๑๕-๑๕ รองกันหลุม รองพื้น

อายุ ๔๐ วัน ใส่ ๔๖ -๐ - ๐

การเก็บเกี่ยว เดือน ก.ย - พ.ย

ผลผลิตต่อไร่ ๗๐๐ - ๘๐๐ ก.ก/ไร่

๒.๔ ข้อมูลด้านสังคม

จำนวนประชากรและครัวเรือน

- จำนวนประชากรทั้งหมด ๑๖๑,๐๕๓ คน เป็นชาย ๗๘,๙๓๔ คน หญิง ๘๒,๑๑๙ คน
- จำนวนครัวเรือนเกษตรกร ๑๒,๗๕๕ ครัวเรือน

พื้นที่สภาพการถือครอง

ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ๑๒,๗๕๕ ครัวเรือน ส่วนใหญ่เกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเองคิดเป็นร้อยละ ๕๒ ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด เกษตรกรร้อยละ ๒๗.๗๐ จะเช่าที่ดินทำกิน และ เกษตรกรร้อยละ ๑๑.๐๙ ทำการเกษตรที่ของผู้อื่นโดยไม่คิดค่าเช่า หรือทำในที่ดินในที่สาธารณะประโยชน์

ประวัติความเป็นมาของสมาชิกในชุมชน

ประวัติความเป็นมาต้นกำเนิดของจังหวัดอุดรดิตถ์ มีแหล่งกำเนิดมาจากท่าที่สำคัญ ๓ ท่า คือ ท่าเสา ท่าอิ๊ด และท่าโพธิ์ ซึ่งมีความสำคัญและเจริญรุ่งเรืองมาแต่สมัยขอมปกครองท่าอิ๊ด ตั้งแต่ พ.ศ.๑๔๐๐ คำว่าอุดรดิตถ์ เดิมเขียนเป็น อุดรดิษฐ์ (อุดร-เหนือ, ดิษฐ์-ท่าน้ำ) เป็นคำที่ตั้งขึ้นในภายหลัง

ท่าอิ๊ด คือ บริเวณท่าอิฐบนและท่าอิฐล่างปัจจุบัน

ท่าโพธิ์ คือ บริเวณวัดท่าถนน ตลาดบางโพ เนื่องจากมีต้นโพธิ์มาก มีคลองไหลผ่าน เรียกว่า คลองบางโพธิ์ (เพี้ยนมาเป็นบางโพ)

ท่าเสา คือ บริเวณตลาดท่าเสา (เสา เป็นภาษาเหนือ แปลว่า พักนอน)

ท่าอิ๊ด (อิ๊ด แปลว่า เหนื่อย) เนื่องจากการเดินทางมาค้าขายที่ท่าอิ๊ดทางเรือและทางบกของจังหวัดภาคเหนือและภาคกลางสมัยโบราณ กว่าจะถึงก็เหนื่อย ท่าอิ๊ดเป็นท่าที่มีความเจริญทางการค้ามากกว่าทุกท่าในภาคเหนือ เป็นท่าจอดเรือค้าขายจากมณฑลภาคเหนือและภาคกลางรวมถึงเชียงตุง เชียงแสน หัวพันทั้งห้าทั้งหก สิบสองปันนา สิบสองจุไทย เดิมท่าอิ๊ดอยู่ในความปกครองของขอมตลอดจนถึงสมัยสุโขทัย ขอมหมดอำนาจ ท่าอิ๊ดจึงเป็นเมืองท่าขึ้นอยู่กับเมืองทุ่งยั้ง อันเป็นเมืองหน้าด่านของสุโขทัย สมัยต่อมาแคว้นล้านช้างได้เปลี่ยนทางเดินทำให้หาดท่าอิ๊ดงอกออกไปทางตะวันออกมาทุกๆ ปี ท่าอิ๊ดจึงเลื่อนตามลงไปเรื่อยๆ เรียกว่าหาดท่าอิ๊ดล่าง ท่าอิ๊ดเดิมเรียกว่าท่าอิ๊ดบน ท่าอิ๊ดล่างก็ยังคงเป็นศูนย์การค้ามาตลอดจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ท่าอิ๊ดยังคงมีฐานะย่านการค้าขึ้นต่อเมืองพิชัย สถานที่ราชการต่างๆ ตั้งอยู่ที่เมืองพิชัย แต่ย่านการค้าอยู่ที่ท่าอิ๊ด ดังนั้นคดีต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการเก็บภาษีอากรส่วนใหญ่จึงอยู่ที่ท่าอิ๊ด ราษฎรต้องลงไปเมืองพิชัยติดต่อกับส่วนราชการเป็นการไม่สะดวกต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๔๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสเมืองพิชัย ท่าอิ๊ด เมืองทุ่งยั้ง และเมืองลับแล ทรงเห็นว่าท่าอิ๊ด มีความเจริญเป็นศูนย์ทางการค้า ประกอบกับมีเมืองลับแลอยู่ใกล้ๆ เป็นเมืองรองลงไป การชำระคดีและการเรียกเก็บภาษีอากรสะดวกกว่าที่เมืองพิชัย จึงให้ย้ายเมืองพิชัยมาตั้งที่บริเวณท่าอิ๊ด ส่วนเมืองพิชัยเดิมว่าเรียกว่า เมืองพิชัยเก่า

พ.ศ. ๒๔๔๖ พวกเงี้ยวก่อการจลาจลที่เมืองแพร่ โดยมีประภาหม่อง หัวหน้าเงี้ยวตั้งตนเป็นใหญ่ คบคิดกับเจ้าเทพวงศ์ เจ้าผู้ครองนครแพร่ จับพระยาสุรราชฤทธานนท์ ข้าหลวงประจำมณฑลกับข้าราชการไทย ๓๘ คนฆ่าแล้วยกทัพลงมาจะยึดท่าอิ๊ด กองทัพเมืองอุดรดิตถ์ โดยการนำของพระยาศรีสุริยราชวรานุวัติ เป็นผู้บัญชาทัพ พระยาพิศาลคีรี (ทัพ) ข้าราชการเกษียณอายุแล้ว เป็นผู้คุมกองเสบียงส่ง โดยยกทัพไปตั้งรับพวกเงี้ยวที่ปางอ้อปางต้นผึ้ง พระยาศรีสุริยราชฯ จึงมอบหมายพระยาพิศาลคีรี เป็นผู้บัญชาการทัพแทน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นผู้มีอาวุโสและกล้าศึกปราบฮ่อที่หลวงพระบางมาาก พระยาพิศาลคีรี ได้สร้างเกียรติคุณให้กองทัพไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยการปราบทัพพวกเงี้ยวราบคาบ โดยฝ่ายไทยเสียชาวบ้านที่อาศัยรบเพียงคนเดียว กอปรกับ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ซึ่งเป็นแม่ทัพจากกรุงเทพ ยกมาช่วยเหลือ

พ.ศ. ๒๔๔๘-๒๔๕๑ ทางรถไฟได้เริ่มสร้างทางผ่านท่าโพธิ์ และท่าเสา ซึ่งขณะนั้นส่วนใหญ่บริเวณนี้ยังเป็นป่าไผ่อยู่ไม่เจริญเหมือนท่าอิด กรมรถไฟสมัยนั้นจึงได้สร้างทางรถไฟแยกไปที่หาดท่าอิดล่าง ในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ สมัยพระยาสุจริตรักษา (เชื้อ) เป็นเจ้าเมือง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๔ กรมรถไฟได้สร้างสถานีรถไฟที่บางโพธิ์ และท่าเสา ทำให้ท่าโพธิ์และท่าเสาเจริญทางการค้าขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับที่ท่าอิดน้ำท่วมบ่อย การคมนาคมทางน้ำเริ่มลดความสำคัญลง การค้าที่ท่าอิดเริ่มซบเซา พ่อค้าเริ่มอพยพมาตั้งที่ท่าโพธิ์ และท่าเสาเพิ่มมากขึ้น ท่าอิดเมืองท่าที่เคยเจริญรุ่งเรือง แต่ พ.ศ. ๑๔๐๐ ก็มีอันดับศูนย์ไปพร้อมทั้งความทรงจำ ความเจริญของท่าโพธิ์ (บางโพ) ท่าเสา (ท่าเสา) ค่อยๆ ทอรัศมีสีทองประดุจอาทิตย์ยามรุ่งอรุณ ตราบเท่าทุกวันนี้

พ.ศ. ๒๔๕๘ สมัยรัชกาลที่ ๖ จึงประกาศเปลี่ยนชื่อเมืองพิชัย เป็นเมืองอุดรดิตถ์ และ พ.ศ. ๒๔๙๕ จึงเปลี่ยนจากเมืองอุดรดิตถ์ มาเป็นจังหวัดอุดรดิตถ์

สภาพทางสังคม

๑) การแพทย์และอนามัยมีโรงพยาบาลของรัฐ โรงพยาบาลเอกชน สถานบริการสาธารณสุขชุมชน สถานีอนามัย ศูนย์โภชนาการเด็ก เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และส้วมราดน้ำมีครบทุกหลังคาเรือน

๒) การศึกษามีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โรงเรียนสังกัดอาชีวศึกษา และโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ ๖ แห่ง

๓) ศาสนา การนับถือศาสนาของประชาชน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ ๙๗ อื่นประมาณร้อยละ ๓ มีสถาบันทางศาสนาที่เป็นวัด ที่พักสงฆ์

๔) ภาษา เนื่องจากจังหวัดอุดรดิตถ์ตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ทำให้ภาษาพูด สำเนียง การพูดเหมือนคนไทยภาคเหนือ

การบริการพื้นฐาน

(๑) การคมนาคม

รถไฟ มีทางรถไฟสายเหนือ กรุงเทพฯ - เชียงใหม่ ผ่านอำเภอเมืองอุดรดิตถ์หลายสถานี ได้แก่ สถานีวังกะพี้ สถานีศิลาอาสน์ สถานีท่าเสา สถานีน้ำริด สถานีบ้านด่านนาขาม และสถานีปางต้นผึ้ง ระยะทางยาว ๔๓ กิโลเมตร ส่วนถนน มีถนนติดต่อไปยังทุกอำเภอภายในจังหวัดอุดรดิตถ์ และจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ สุโขทัย แพร่ พิชญ์โลก และถนนที่เป็นทางหลวง จังหวัดชนบท สามารถใช้ติดต่อได้ทุกอำเภอ ทุกตำบล

(๒) การสื่อสาร มีทั้งโทรศัพท์บริการ และโทรศัพท์สาธารณะ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข และที่ทำการไปรษณีย์อนุญาตให้ดำเนินงานแทน

(๓) สาธารณูปโภค ไฟฟ้า มีสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอุดรดิตถ์ และการประปาส่วนทั้งภูมิภาคเทศบาล สุขาภิบาล และหมู่บ้าน

(๔) การบริการสาธารณะ มีศาลาประชาชน ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล ศาลากลางบ้าน หอกระจายข่าว/ เสียงตามสาย ลานฝึกซ้อมกีฬาประจำตำบล/หมู่บ้านและสถานที่เก็บกับผลผลิตการเกษตร เช่น ยุ้งฉาง ลานตาก ฯลฯ

ศิลปะวัฒนธรรมนิยมประเพณี

ทางด้านจริยธรรมนั้น ชาวอุดรดิตถ์นับถือศาสนาพุทธ มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความเป็นมิตรต่อกัน อ่อนน้อมน่ารัก รักความสงบ และมีวัฒนธรรม ส่วนใหญ่คล้ายกับวัฒนธรรมไทยทางพื้นภาคเหนือที่ปรากฏโดยทั่วไป คือ ความอ่อนช้อยเรียบร้อยน่ารัก ในหลายหมู่บ้านและตำบลยังคงอนุรักษ์ในด้านการแต่งกายนุ่งผ้าซิ่นลวดลายแบบทางเหนือ ส่วนประเพณี การเล่นพื้นเมืองนิยมความสนุกสนาน เช่น การร้องรำทำเพลง บางแห่งทางส่วนเหนือของอำเภอนิยมเพลงขอมมีประเพณีคล้ายชาวเหนือ เช่น พิธีบายศรีสู่ขวัญ รดน้ำดำหัว เป็นต้น

สินค้าหัตถกรรมและสินค้าพื้นเมือง มีผลิตภัณฑ์จักสานทำจากไม้ไผ่ผักตบชวา และหวาย ผ้าทอพื้นเมือง
ผ้าซิ่นตีนจก ผ้าถุงลายต่างๆ ไม้กวาดตองกง ลูกตาแวเชื่อม บรรจุกระป๋อง กล้วยกวน ตุเรียนกวน

สถานการณ์ของชุมชน

๑. ปัญหาของชุมชน โดยการวิเคราะห์ปัญหาแบบมีส่วนร่วม

กายภาพ	ชีวภาพ	เศรษฐกิจ	สังคม
๑.น้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร - ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร - สระน้ำตื้นเขิน ๒.ดินไม่ดี - ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ - เกิดการชะล้างหน้าดิน - เกิดการสะสมของเคมี ๓.ภัยธรรมชาติ ๓.๑น้ำท่วม -ไม่มีแหล่งน้ำกักเก็บน้ำ -คลองตื้นเขิน -ถนนขวางทางน้ำ ๓.๒ฝนแล้ง - ไม่มีแหล่งเก็บกักน้ำ - ปริมาณน้ำฝนน้อย ๓.๓ศัตรูพืชระบาด - โรค - แมลง	๑.ระบบการปลูกพืช - แมลงศัตรูพืชระบาด - ใช้สารเคมีไม่ถูกต้อง	๑.เงินทุนหมุนเวียน - เงินทุนไม่เพียงพอ - ขาดเงินทุนหมุนเวียน ๒.กองทุนต่างๆ - มีเงินกองทุนแต่ไม่เพียงพอ ๓.ต้นทุนการผลิตสูง - เมล็ดพันธุ์ - ปุ๋ยเคมี - น้ำมันเชื้อเพลิง ๔.ราคามลผลิตตกต่ำ	๑.การจัดตั้งกลุ่ม -มีกลุ่มกิจกรรมเกิดขึ้น หลายกลุ่มรวมตัวกัน จัดตั้งขอขึ้นทะเบียน วิสาหกิจชุมชน เพื่อหา แหล่งเงินทุน หมุนเวียนที่มี อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำในการ ดำเนินกิจกรรม ๒.เกษตรกรขาดความรู้ ทักษะการเกษตร ๓.องค์กรท้องถิ่น (ผู้นำ ชุมชนและเกษตรกรให้ ความร่วมมือ

ลำดับความสำคัญของปัญหาชุมชน

๑. น้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร
๒. เงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ
๓. ราคามลผลิตตกต่ำ
๔. ขาดความรู้ในการผลิตที่ถูกต้อง
๕. ต้นทุนการผลิตสูง
๖. ภัยธรรมชาติ
๗. ดินไม่ดี

ข้อเสนอแนะ

๑. ปัญหาเร่งด่วน ได้แก่ เกษตรกรมีแหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรและราคามลผลิตตกต่ำ
๒. ชุมชนแก้ไขได้ ได้แก่ ต้นทุนการผลิตสูง เกษตรกรจะรวมกลุ่มกันเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต

๓.๒ ศักยภาพของชุมชน

๑. การคมนาคมและการติดต่อสื่อสารสะดวก
๒. ผู้นำชุมชนดี มีความสามัคคีในชุมชน มีการประชุมเป็นประจำ
๓. มีการรวมตัวในรูปกลุ่มต่างๆ จำนวนมาก
๔. มีพื้นที่เหมาะสมในการทำการเกษตร
๕. มีระบบสาธารณสุขปลอดภัยครอบคลุมเกือบทุกหมู่บ้าน

๓.๓ วิสัยทัศน์ของชุมชน

(๑) ฝันของบุคคล

- มีน้ำเพื่อการเกษตรตลอดปี
- มีการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ได้ตลอดปี
- มีรายได้ตลอดปีและมีสุขภาพที่ดีแข็งแรง

(๒) ฝันของชุมชน

- ชุมชนมีความเข้มแข็ง รักและสามัคคีร่วมมือกันทำงาน เอื้ออาทรต่อกัน
- มีที่กักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง และมีทางระบายน้ำได้ดีในฤดูฝน

สังเคราะห์ข้อมูล

๑. ประวัติการประกอบอาชีพของชุมชน

ในอดีตการประกอบอาชีพของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ที่ผ่านมาเป็นการผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือนและผลผลิตที่เหลือจะนำไปขายเป็นรายได้เพื่อชื้อปัจจัยในการดำรงชีวิต มีการใช้แรงงานในครัวเรือนและแรงงานสัตว์เป็นหลัก เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาเป็นหลักและประกอบกิจกรรมอื่นเป็นรายได้เสริมหรือเป็นแหล่งอาหารเพื่อการบริโภคในครัวเรือน เช่น การปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น การปลูกพืชผักสวนครัว การปลูกพืชผักและพืชสมุนไพรแบบสวนหลังบ้าน การเลี้ยงสัตว์ปีกเพื่อบริโภค การเลี้ยงสัตว์เล็กเพื่อเป็นเงินออม การเลี้ยงสัตว์ใหญ่เพื่อใช้งานและการเลี้ยงปลาเพื่อเป็นแหล่งอาหาร เป็นต้น กล่าวคือ มีวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจเพื่อการยังชีพหรือเพียงพอและผลผลิตเหลือจึงนำไปจำหน่ายเป็นรายได้ในการดำรงชีวิต

๒. ลักษณะการผลิต เทคนิค และระบบ

ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน เกษตรกรได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิต จากอดีตที่เคยประกอบอาชีพการเกษตรแบบเพียงพอ มีการประกอบกิจกรรมที่มีความหลากหลาย มีกิน มีใช้ ไม่เป็นหนี้ ชีวิตมีความสุขมาเป็นการผลิตกิจกรรมการเกษตรเชิงเดี่ยว และพึ่งพากิจกรรมการเกษตรเพียงไม่กี่ชนิดโดยมุ่งหวังผลตอบแทนด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก มีการเร่งรัดการเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีและพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอกเป็นหลัก ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงและเกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน กิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นแหล่งอาหารในครัวเรือนหรือรายได้เสริมถูกละเลย ทำให้มีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้นในขณะที่รายรับไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนเป็นผลต่อการดำรงชีพและทำให้มีภาระหนี้สินผูกพันเพิ่มขึ้นทุกปี

นอกจากนี้การใช้ปัจจัยการผลิตในปริมาณที่มากเกินไปจนขอบเขต ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม และทำลายความสมดุลของระบบนิเวศเกษตร ส่งผลกระทบต่อแหล่งอาหารตามธรรมชาติ ในท้องถิ่นรวมทั้งต่อการพัฒนาระบบและรูปแบบการผลิตการเกษตรที่ต้องเผชิญกับปัญหาความไม่สมดุลของธรรมชาติมากขึ้น

๓. ปัจจัย/ เงื่อนไข ในการพัฒนาผลตอบแทนที่ได้

(๑) ปัจจัย/ เงื่อนไขในการพัฒนา

(๑.๑) มุ่งเน้นให้เกิดการผสมผสานกิจกรรม/ โครงการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ลงสู่พื้นที่ในลักษณะของการบูรณาการโดยจะต้องสอดคล้องกับปัญหาและตรงกับความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกันและกัน

(๑.๒) มุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยมีเกษตรกรและชุมชนเป็นศูนย์กลาง และชุมชนจะต้องเป็นผู้คิด ผู้ทำ และผู้ประเมินผลการกระทำด้วยตนเองทุกขั้นตอน

(๑.๓) มุ่งเน้นให้ชุมชนมีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง สามารถเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิตพืชมีการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ถูกต้องและเหมาะสม (GAP) ไม่ทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และมีความสามารถในการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน

(๒) ผลตอบแทนที่ได้

(๒.๑) มีรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแนวทางในการสร้างชุมชนเครือข่ายพัฒนาการเกษตร

(๒.๒) มีการเชื่อมโยงการทำงานของภาครัฐ องค์กรเกษตรกร กลุ่มอาชีพ แกนนำ และหน่วยงานต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และสนองตอบความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรในชุมชน

(๒.๓) ชุมชนมีแหล่งความรู้และเทคโนโลยีที่ถูกต้องและเหมาะสม และสามารถนำไปปรับใช้ในการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต เพิ่มรายได้และฟื้นฟูทรัพยากรการเกษตร

(๒.๔) เกิดพื้นที่นาร่องที่เน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรอันจะเป็นแบบอย่างสำหรับการขยายผลต่อไป

๔. กลยุทธ์ทางเลือก

๑. แผนถ่ายทอดและเผยแพร่เทคโนโลยี เน้นการพัฒนาและส่งเสริมการผลิตพืช มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่ถูกต้องและเหมาะสม (GAP) และสอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพการผลิตของชุมชน โดยให้มีการกำหนดเป้าหมาย และวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีวิทยากรเกษตรกร รวมทั้งกำหนดรูปแบบในการจัดการ ทั้งในช่วงของภาครัฐ องค์กรเกษตรกร และภาคเอกชนที่ชัดเจนลักษณะงาน/ โครงการ ภายใต้แผนงาน เป็นการจัดการกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนการผลิตและ กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีภายใต้งาน/ โครงการเดียวกัน โดยมีการสนับสนุนงบประมาณและปัจจัยการผลิตควบคู่กับการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง ในการถ่ายทอดเทคโนโลยี มีวิทยากรเกษตรกร มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ มีจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมทั้งมีการบริหารจัดการกลุ่มและกองทุนหมุนเวียน โดยให้เกษตรกรในชุมชนจัดทำข้อตกลงระเบียบและข้อบังคับ เพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาการผลิตและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

๒. แผนการลงทุน (แผนธุรกิจชุมชน) เน้นการส่งเสริมองค์กรเกษตรกร หรือชุมชนในการพัฒนาการผลิตพืช ประมงและปศุสัตว์รวมทั้งการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเกษตรของชุมชนให้เป็นสินค้าการเกษตรในลักษณะ วิสาหกิจชุมชน รวมทั้งมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่ถูกต้องและเหมาะสม การสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตต่อหน่วยและเพิ่มผลผลิตที่มีคุณภาพ สะอาดปลอดภัย จากสารพิษตกค้าง และตรง กับความต้องการของตลาด ลักษณะงาน/ โครงการ ภายใต้แผนงาน เป็นการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรใน ลักษณะ วิสาหกิจชุมชน มีการรวมตัวเป็นกลุ่มมีระบบการผลิตที่ถูกต้องและเหมาะสม มีการถ่ายทอดความรู้โดยยึด เกษตรกรเป็นศูนย์กลาง มีจุดถ่ายทอดและวิทยากรเกษตรกร โดยมุ่งเน้น ปรับปรุงคุณภาพผลผลิตหรือ ผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งผลิตที่รองรับความต้องการของตลาด

๓. แผนพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการ องค์กร เกษตรกร และชุมชนในการฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมการเกษตรในระดับไร่นา รวมทั้งการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบล ลักษณะงาน/ โครงการ ภายใต้แผนงาน เป็นการส่งเสริมระบบ เกษตรกรรมยั่งยืน ที่สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของเกษตรกรและเกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมใน ระดับไร่นา การปรับปรุงบำรุงดิน การจัดการให้มีการใช้ปุ๋ยเคมี อย่างมีประสิทธิภาพ การป้องกันและแก้ไขดินเสื่อมโทรม รวมทั้งการจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔. แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) แผน ๔ ปี เน้นการทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล (แผนชุมชน) ที่ได้จากการจัดทำเวทีชุมชน โดยให้สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาโครงการ/ กิจกรรม ตามความต้องการของชุมชนไปจัดทำแผนพัฒนาตำบลด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (แผน ๔ ปี)

๕. แผนแก้ไขปัญหาความยากจนด้านการเกษตร เน้นการฝึกอบรมพัฒนาอาชีพเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย ด้านการเกษตรสาขาต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรสามารถจัดทำแผนพัฒนากิจกรรมกลุ่ม และ แผนพัฒนาอาชีพของตนเอง โดยการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม เช่น ควรจะผลิตอะไร จะต้องใช้เงินทุนเท่าไร จะทำการผลิตเพื่อบริโภคหรือเพื่อขาย ถ้าขาย จะขายที่ไหนและขายอย่างไร เป็นต้น ตลอดจนการสนับสนุน ข้อมูลข่าวสารด้านต่างๆ ให้กับเกษตรกร ทั้งนี้หน่วยงานราชการสนับสนุนเงินทุนและปัจจัยการผลิตเพื่อช่วยเสริมให้ แผนการผลิตของเกษตรกร ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในลักษณะเงินอุดหนุนตาม ความต้องการของ เกษตรกร